

Abraham Vredenburg en Saartje Polak

Hier aan de Pater Lemmensstraat 1-a woonden Abraham Vredenburg en Saartje Polak:

Abraham Vredenburg was op 21 september 1872 geboren in Arnhem. Abraham ging in Doetichem, Aalten en Capelle a/d IJssel in de leer voor vleeshouwer/ rundslager. De volleeerde slager schreef zich op 28 september 1905 in aan de Brusselsestraat 24 hier in Maastricht. De Joodse slager Salomon Compris had hier zijn slagerij.

Abraham ging werken in de slagerij van zijn schoonvader Salomon Compris. Hij was een maand eerder op 24 augustus 1905 getrouwd met de 2e dochter van Salomon en Rosalie, Clémence Compris. Abraham en Clémence kregen een zoon Benjamin (roepnaam Benno) die op 30 augustus 1906 in Maastricht werd geboren. Na het overlijden van Abraham zijn schoonvader Salomon in 1915 nam hij de slagerij over en zette hem succesvol voort.

Dit was de slagerij van Abraham Vredenburg aan de Brusselsestraat 24. Achter het raam is het silhouet van Abraham zichtbaar bij de voordeur. Bron: HCL beeldbank nr. 11903

Het bleek door de jaren heen een goed lopende slagerij te zijn, maar op 25 september 1926 sloeg het noodlot toe. Abraham zijn vrouw Clémence overleed plotsklaps; zij werd 49 jaar en hij bleef alleen achter samen met zijn zoon Benjamin.

Een kleine twee jaar later, op 30 augustus 1928 trouwde de dan 55-jarige weduwnaar Abraham met de 43-jarige Rotterdamse Saartje Polak¹ in Rotterdam²; het huwelijk bleef kinderloos. Abraham was lid van de "Maastrichter Rundslagersvereniging" en bezat nu de slagerij annex woonhuis aan de Brusselsestraat 24. Zijn zoon Benjamin was zijn gedoodverfde opvolger. Het ging heel goed met de zaken, maar dan sloeg voor de 2^e keer het noodlot toe. Abraham zijn 33-jarige zoon Benjamin overleed op 30 december 1939 om 12.00 uur in Obbicht & Papenhoven.

Voor Abraham en Saartje hun ouderdagvoorziening lieten ze een drietal woningen bouwen aan de Koning Clovisstraat 83, 85 en 87 als verhuur object. Deze drie huizen kwamen in de oorlog in bezit van de Heerlense Nationaal socialist Brouwer. Ook bezat Abraham in Maastricht een aantal landbouwgronden in Oud-Vroenhoven. Deze acht percelen landbouwgrond hadden een totale waarde van ruim 8500 gulden, omgerekend naar nu is dat 72.250€. Zijn latere woonhuis, hier aan de Pater Lemmensstraat 1-a bouwde hij in 1939 en ging daar in april 1940 samen met Saartje wonen.

In het voorjaar van 1940 kort voor de Duitse bezetting besloten Abraham en Saartje dan ook om een punt te zetten achter hun werkzame leven, ze gingen met pensioen. De slagerij en het woongedeelte aan de Brusselsestraat 24 werd op 15 april 1940 notarieel overgedragen aan hun slagersknecht N.H. Coenen, die hiervoor huur aan Abraham afdroeg. Coenen bleek later pro-Duits te zijn en werd door de Duitsers als Verwalter aangesteld. De slagerij en het woonhuis bleven eigendom van Abraham en Saartje.

Op 10 mei 1940 verschenen de Duitsers in het Maastrichtse straatbeeld en de anti-Joodse verordeningen stapelden zich op. In de zomer van 1941 raakte Abraham eerst zijn landbouwgronden kwijt en op 13 april 1942 werd hun onroerend goed afgenomen en verkocht aan leden van de met de Duitsers heulende Nationaal Socialistische Beweging (NSB). Abraham en Saartje mochten in hun woning blijven wonen, maar moesten vanaf nu 38 gulden huur per maand aan de "nieuwe eigenaar" de NSB'er G.J. Spoor betalen. Spoor zijn bijnaam was de "Schrik van de Hertogsingel".

*Van links naar rechts:
F. Kolle, G. J. Spoor, R. Spoor en SD'er J. Bosch*

Bij het gezin Vredenburg ging het gezin Löwenstein-Katz inwonen. Abraham en Saartje hadden voldoende kamers beschikbaar; het is een groot huis. Voor het Joodse echtpaar Löwenstein-Katz zijn struikelsteentjes geplaatst voor hun eigenlijke woning aan de Maastrichterbrugstraat 31.

Spoor wilde meer geld krijgen van zijn “huurders” en nam nu contact op met de Gemeentelijke Huurbeschermingscommissie. Hij vroeg om de huur, om reden van inwoning van het gezin Löwenstein-Katz te mogen verhogen. Hij kreeg van de gemeente Maastricht toestemming en de huur werd nu van maandelijks 38 gulden vastgesteld op 48,80 gulden.³ De antisemiet Spoor had verder nog andere plannen met de woning van Abraham en Saartje en wilde het Joodse echtpaar uit hun huis zetten. Om zijn plan uit te voeren om hun op straat te zetten schreef Spoor op 29 maart 1943 een brief naar de *Beauftragten des Reichskommissar in die Provinz Limbourg* de Duitse nazi Wilhelm Schmidt. Zijn werkadres was het beruchte “Witte Huis” aan de St. Lambertuslaan 7 en 7a. Spoor gebruikte in de brief het misselijk makende argument,
‘[...] ... dat hem, als nationaalsocialist zwaar viel om uit een Jodenhand de maandelijksse huur aan te nemen.’ Hij wil aan de ‘ongewenschte toestand een einde maken.’⁴

Op 1 april 1943 kreeg Spoor bericht van Schmidt, ‘dat Spoor nog eenige dagen geduld moet houden, daar dan deze woning vrij zou komen.’⁵ Zeven dagen later waren Abraham en Saartje, en het inwonende bejaarde echtpaar Löwenstein-Katz gedeporteerd naar Kamp Vught en keerden niet meer terug, hun hele inboedel moesten ze achterlaten. De inboedel werd door politieagenten van de gemeentepolitie Maastricht geïnventariseerd en beschreven. De Duitse bezetter haalde later de hele inboedel op en transporteerde het naar Duitsland om uit te geven aan uitgebombardeerde Duitsers in de grote steden.

Na het vertrek van Abraham en Saartje naar Kamp Vught ging de NSB en PTT-ambtenaar Chr. J. Baeten ruim een maand later op 27 mei 1943 hier aan de Pater Lemmensstraat 1-a wonen⁶, maar hij was het niet eens met de hoge maandelijksse huur. Baeten vond dit veel geld en door bemiddeling van weer de Gemeentelijke Huurbeschermingscommissie werd het maandbedrag teruggebracht naar weer 38 gulden per maand. Baeten verklaarde verder m.b.t. deze woning: ‘Toen ik die woning betrok, welke reeds lang leeg stond waren er nog verschillende meubelstukken van die joden familie in. Ik moest deze in opdracht van de S.D. op zolder plaatsen, hetgeen ik ook gedaan heb. Later zijn deze meubelstukken door de Duitsers weggehaald.’⁷

Abraham en Saartje Vredenburg-Polak meldden zich op 8 april 1943 in Kamp Vught en werden daar ingeschreven. Op 9 mei 1943 werden zij gedeporteerd naar Kamp Westerbork en verbleven daar in barak 58, om vandaaruit met het 63^e transport op dinsdag 11 mei 1943 samen met 1444 mensen naar het vernietigingskamp Sobibor te worden gedeporteerd. Direct na aankomst werden ze daar op vrijdag 14 mei 1943 vermoord.

Op 7 juli 1947, ruim vier jaar na het vermoorden van Abraham en Saartje vond rechtsherstel plaats bij de notaris L.P.J. Gemmeke, waarbij de oorlogskoper Spoor alle gemaakte kosten voor zijn rekening moest nemen en de geïnde huren na aftrek van gemaakte kosten zoals gemeentelijke belastingen restitueerde aan de erven van rechtmatige eigenaar Vredenburg-Polak.⁸

Bronnen

- 1 Saartje Polak werd geboren op 14 juni 1885 te Rotterdam.
- 2 <https://www.archieven.nl/nl/zoeken?mivast=0&mizig=310&miadt=0&miview=tbl&milang=nl&mis-ort=dt%7Cdasc&mip1=Abraham&mip3=vredenburg&miaet=1>
- 3 RHCLGAMGemeentepolitie20108B139jaar1946pv350pagina2
- 4 RHCLGAMGemeentepolitie20108B139jaar1946pv350d pagina 2verklaring Spoor
- 5 RHCLGAMGemeentepolitie20108B139jaar1946pv350pagina2
- 6 RHCLGAMGemeentepolitie20108B139jaar1946pv350d verklaring Baeten
- 7 RHCLGAMGemeentepolitie20108B1945box128dossier532 verklaring Baeten
- 8 Hypotheken4 Deel 107, dagregister 240 akte 44